

Vergaderjaar 2024–2025

29 754

Terrorismebestrijding

Nr. 749

BRIEF VAN DE MINISTER VAN BINNENLANDSE ZAKEN EN KONINKRIJKSRELATIES

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 3 april 2025

Hierbij bied ik uw Kamer, mede namens de Minister van Justitie en Veiligheid, de publicatie «Een web van haat – de online grip van extremisme en terrorisme op minderjarigen» aan. Deze publicatie van de Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst (AIVD) gaat in op het fenomeen minderjarige (12 tot en met 17 jaar) aanhangers van het jihadisme en rechts-terrorisme. Een zorgelijk fenomeen waarvoor ik graag de aandacht vraag.

Minderjarigen steeds vaker een terroristische dreiging

De AIVD ziet dat minderjarigen steeds vaker een terroristische dreiging kunnen vormen, met name vanuit het jihadisme en rechts-terrorisme. Het aantal minderjarige jihadisten neemt sinds 2023 toe en de AIVD constateert dat de Nederlandse rechts-terroristische beweging sinds 2020 voor een groot deel bestaat uit minderjarigen. De AIVD ziet momenteel tientallen minderjarigen die een dreiging vormen voor de nationale veiligheid. Deze toename is ook in het buitenland gaande. Zo zei de Britse veiligheidsdienst MI5 in oktober 2024 dat 13% van hun onderzoeken naar betrokkenheid bij terrorisme over minderjarigen gaan.¹

Daarnaast gaf de Belgische veiligheidsdienst VSSE (Veiligheid van de Staat) in hun Intelligence Report 2024 aan dat een derde van de personen die gewelddadige acties plannen in de VSSE terrorismedossiers minderjarig zijn.²

Er kunnen verschillende soorten dreigingen tegen de nationale veiligheid uitgaan vanuit minderjarigen die terroristisch gedachtegoed aanhangen. Zo wordt terroristische gedachtegoed verder in stand gehouden en verspreid, waardoor anderen kunnen radicaliseren. Ook kan de online activiteit van minderjarigen leiden tot netwerk- en groepsvorming. In

¹ <https://www.mi5.gov.uk/director-general-ken-mccallum-gives-latest-threat-update>

² <https://www.vsse.be/nl/intelligence-report-2024>

enkele gevallen kan het zelfs leiden tot een aanslagdreiging of activiteiten om uit te reizen naar een strijdgebied, bijvoorbeeld jihadisten die naar ISIS-gebied willen afreizen.

Niet zonder reden is gekozen voor de titel «een web van haat». Deze publicatie van de AIVD beschrijft onder meer de belangrijke rol van sociale media en gamingplatforms, zoals Discord, Instagram, Snapchat, Telegram, TikTok en Roblox bij radicalisering van minderjarigen. De AIVD constateert dat een deel van de minderjarigen waarschijnlijk verstrikt raakt in een jihadistische of rechts- terroristische ideologie door een combinatie van overmatige blootstelling aan terroristische propaganda, hun identiteitsontwikkeling en psychosociale problematiek. Niet elke minderjarige die met dergelijke propaganda in aanraking komt zal de onderliggende ideologie overnemen of bereid zijn over te gaan tot zorgelijke acties, maar duidelijk is dat minderjarigen extra kwetsbaar zijn voor dergelijke invloeden.

Deze publicatie geeft inzicht in de dreiging die kan uitgaan van minderjarige aanhangers van terroristische gedachtegoed en via welke kanalen minderjarigen op sociale media en gamingplatforms hiermee in aanraking kunnen komen. Deze kennis is van waarde voor professionals in verschillende domeinen – van hulpverleners tot beleidsmakers – maar ook voor ouders en verzorgers. Door beter te begrijpen hoe deze beïnvloeding plaatsvindt, kunnen signalen beter worden herkend en effectievere maatregelen getroffen worden om deze minderjarigen – en de samenleving – weerbaarder te maken.

Het is voor de directe fysieke omgeving moeilijk zicht te houden op de online activiteiten en contacten van minderjarigen. Minderjarigen kunnen ook doelbewust hun activiteiten geheimhouden, bijvoorbeeld omdat ze ervan bewust zijn dat het verspreiden van extremistische propaganda strafbaar is. Ook blijft extremistisch en terroristische propaganda zich snel ontwikkelen en is het niet altijd direct te herkennen, waardoor de propaganda niet in alle gevallen als zodanig wordt opgemerkt door ouders, professionals en/of automatische detectiesoftware van sociale mediaplatformen.

Het ontsnappen aan dit web van haat wordt bemoeilijkt wanneer de fysieke wereld geen krachtige tegenhanger biedt voor de status die deze minderjarigen in de online wereld ervaren. De AIVD ziet bijvoorbeeld dat het online aanzien van minderjarigen en de hoeveelheid aanspraak die ze hebben, soms aanzienlijk kan verschillen van hun sociale positie in de fysieke wereld. Dit kan ertoe bijdragen dat deze minderjarigen hun online activiteiten voortzetten, zelfs na (strafrechtelijke) interventie.

Maatwerk

Om de betrokkenheid van minderjarigen bij terrorisme tegen te gaan, is volgens de AIVD maatwerk nodig. Ieder individueel geval is immers anders. In sommige gevallen kan de dreiging weggenomen worden met de juiste pedagogische begeleiding of psychosociale hulpverlening. In andere gevallen kan de jeugdstrafrechtken een effectievere maatregel zijn om de terroristische dreiging vanuit een minderjarige duurzaam te mitigeren. Passende maatwerk zou kunnen bestaan uit (een combinatie van) hulpverlening, begeleiding en een strafrechtelijk kader. Nauwe samenwerking tussen het sociale domein, zorgdomein en veiligheidspartners (waaronder de AIVD), kan in dit benodigde maatwerk voorzien. Omdat de minderjarigen waar deze publicatie over rapporteert veelal ook online radicaliseren, zou dit maatwerk zich niet moeten beperken tot de regionale grenzen waar langs de persoonsgerichte aanpak is georgani-

seerd. Deze problematiek vraagt een persoonsgerichte aanpak die ook regio-overstijgend kan meebewegen.

(Preventieve) aanpak van de dreiging

De Rijksoverheid zet middels een divers pakket aan beleid en interventies direct en indirect in op de (preventieve) aanpak van radicalisering onder minderjarigen en minderjarigen waarvan een extremistische ofwel terroristische dreiging uitgaat. De (preventieve) aanpak vindt o.a. op een landelijk en lokaal niveau plaats, in gezamenlijkheid met een groot aantal partners uit het veiligheid-, sociaal- zorg- en onderwijsdomein. Ook is er een brede verantwoordelijkheid bij diverse betrokkenen om jongeren wegwijs te maken in de digitale wereld. Ouders, scholen, jeugdprofessionals en organisaties in het maatschappelijk middenveld hebben allemaal een rol in het voorkomen dat minderjarigen (online) radicaliseren.

Op dit moment wordt door de NCTV met alle betrokken partners bekeken of de contraterrorisme-aanpak voldoende aansluit bij de dreiging die staat beschreven in bijbehorende publicatie ten aanzien van jongeren. Waar nodig zullen maatregelen worden getroffen. Over eventuele aanbevelingen en/of maatregelen binnen de contraterrorisme-aanpak, en in het bijzonder op het online domein, wordt uw Kamer voor het zomerreces door de Minister van Justitie en Veiligheid geïnformeerd.

Naast deze evaluatie van de aanpak door de NCTV, zet het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) in op het voorkomen dat minderjarigen online radicaliseren door de versterking van de digitale weerbaarheid onder jongeren. Momenteel loopt er een pilot waarin samen met jongeren op lokaal niveau interventies worden ontwikkeld ter preventie van discriminerende, haatdragende en extremistische uitingen online. Tevens zet SZW in op het versterken van kennis over online radicalisering en het bieden van handelingsperspectief aan (jeugd)professionals en gemeenten, die een belangrijke rol spelen in de aanpak van radicalisering.

SZW zal de aankomende periode middels de Actieagenda Integratie en Open en Vrije Samenleving inzetten op het versterken van de digitale weerbaarheid. SZW zal zich hierbij richten op het vergroten van het bewustzijn en het handelingsperspectief in de (sociale) omgeving van jongeren en het versterken van de samenwerking tussen het sociale en veiligheidsdomein.

Zoals beschreven in de Extremismestrategie 2024–2029 is ook onderwijs essentieel in het bevorderen van de veerkrachtige open samenleving. De wettelijke burgerschapsopdracht vraagt van scholen dat ze actief burgerschap en sociale cohesie bevorderen. Alle leerlingen in het funderend onderwijs leren over de basiswaarden van de democratische rechtsstaat, zoals vrijheid, gelijkwaardigheid en solidariteit. Daarnaast wordt verwacht dat scholen hun leerlingen leren hoe zij zich verhouden tot mensen met andere opvattingen en hoe op een respectvolle manier kan worden omgegaan met verschillen tussen mensen.³

Ook de Minister van Justitie en Veiligheid deelt de in deze publicatie beschreven zorgen omtrent het online domein. Daarom wordt in de Versterkte Aanpak Online inzake extremistische en terroristische content in het bijzonder aandacht besteed aan jongeren. Mede gelet op alle ontwikkelingen wordt de komende tijd bekeken of aanvullende maatregelen nodig zijn.

³ Kamerstukken II 2023–2024, 30 821, nr. 218, bijlage 1144548.

De aanpak gericht op het tegengaan van radicalisering, extremisme en terrorisme is ideologie-onafhankelijk en is geschikt voor zowel jongeren als volwassenen.

Voor mensen die, ondanks de preventieve inzet, radicaliseren richting gewelddadig of strafbaar gedrag hebben we in Nederland een robuuste (lokale) aanpak voor het tegengaan van radicalisering, extremisme en terrorisme. Als er online of in de fysieke wereld signalen zijn van radicalisering, extremisme of zelfs mogelijke terroristische activiteiten kunnen (ook minderjarigen) personen worden opgenomen in de persoonsgerichte aanpak radicalisering (PGA-R).

De persoonsgerichte aanpak is een combinatie van bestuursrechtelijke, strafrechtelijke, zorg- en overige interventies. Om partners uit de verschillende domeinen te ondersteunen, heeft de NCTV onlangs een uitgebreide omschrijving van de lokale aanpak radicalisering, extremisme en terrorisme geschreven.

Tot slot

Als Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties zet ik mij continu in voor het waarborgen van de democratische rechtsorde. De AIVD draagt hieraan bij door middel van deze publicatie, en maakt duidelijk dat de inzet van preventie en strafrecht belangrijk blijft om op een duurzame manier de democratische rechtsorde te beschermen. Zodoende zal de AIVD, zoals beschreven in de Wet op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten 2017, onderzoek blijven doen naar personen en organisaties die dreigingen vormen voor de nationale veiligheid.

De Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,
J.J.M. Uitermark